

การผลิตและการตลาดผักสดเพื่อการค้า อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

Production and marketing vegetable in Muang district, Nakhon Ratchasima province

สุดาจิต จิตลดาพร^{1*} และนงลักษณ์ สุพรรณไชยมาศย์¹

Sudajit Jitladaporn and Nongluck Suphunchaimat

บทคัดย่อ: การศึกษาการผลิตและการตลาดผักสดเพื่อการค้า ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกผักเพื่อการค้า 3 กลุ่ม คือ คื่นช่าย กวางตุ้ง หอมแบ่ง และโหระพา ในลักษณะกรณีศึกษาจำนวน 6 ราย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีวิธีการปลูกผักแตกต่างกันตามชนิดผัก คื่นช่าย กวางตุ้ง และโหระพา ปลูกแบบขร่องและปลูกได้ตลอดปี หอมแบ่งปลูกในพื้นที่หลังนาเก็บเกี่ยวครั้งเดียวในเดือนมีนาคม – เมษายน ส่วนโหระพาปลูกแบบขร่องและตลอดปี ปีละ 2 รอบ ต้นทุนและผลตอบแทนใน 1 รอบการปลูกพบว่า โหระพามีต้นทุนการผลิตสูงสุด 17,650 บาทต่อไร่ แต่เป็นชนิดผักที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดที่ 7,550 บาทต่อไร่ คื่นช่าย กวางตุ้ง มีต้นทุนการผลิตสูงระดับปานกลาง 9,336.67 และ 6,805 บาทต่อไร่ ซึ่งให้ผลตอบแทนระหว่าง 2,395 และ 5,663.33 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนต้นทุนหอมแบ่งสูงถึง 8,134.67 บาท ให้ผลตอบแทน 5,205.33 บาทต่อไร่ แม้ว่าคื่นช่ายจะให้ผลตอบแทนต่ำกว่าโหระพา แต่เกษตรกรสามารถผลิตได้ 6 รอบในหนึ่งปี ทำให้เกษตรกรมีรายได้รวมจากการปลูกคื่นช่ายสูงกว่าหอมแบ่งและโหระพา ซึ่งผลิตได้เพียง 1 – 2 รอบต่อปี ผักสดทุกชนิดขายผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งเป็นผู้กำหนดราคาและปริมาณการซื้อในแต่ละวัน การขายผักสดของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาเป็นแหล่งรายได้เงินสดที่สำคัญ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30 ร้อยละ 80 ของรายได้รวมครัวเรือนขึ้นกับชนิดผักที่ปลูก เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตรกร ปัญหาสำคัญคือปัญหาโรคแมลงในผักซึ่งเกิดจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ดังนั้น หากการปลูกผักสดเพื่อการค้าจะขยายต่อไปในอนาคต จึงเสนอให้มีการส่งเสริมการเพาะปลูกที่สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเกษตรกรและผู้ค้า รวมทั้งนักวิชาการ เพื่อแก้ปัญหาเทคนิคการผลิต และความผันผวนของตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการตลาด และสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกรผู้ปลูกผักสดในระยะยาว

Abstract: This study analyzed production and marketing conditions of fresh vegetable growers in Nakhonratchasima Province. Using interviewing and conduct qualitative analysis, six growers of Kale/Pakchoi, green shallot, and sweet basil were reported. Farmers have planted the crops differently for example; Kale and sweet basil were planted in raised groove system while green shallot was planted in non-grove system in paddy after rice. Kale and sweet basil can be planted and harvested all year round but green shallot is harvested one time around March or April. Sweet basil appeared to have highest production cost of 17,650 Baht per rai due to high labor cost in harvesting and also provided the highest returns at 7,550 Baht per rai. However, the market for sweet basil is limited. On the other hand, Kale and Pakchoi presented moderate cost production of 9,336.67 and 6,805 Baht per rai which was led to moderate returns of 2,395 and 5,663.33 Baht per rai respectively. Cost of production of

¹ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40002

¹Dept. of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002

*Corresponding author: kwanghort60@hotmail.com

green shallot was about 8,134.67 Baht per rai which gave 5,205.33 Baht per rai of returns. Although Kale and Pakchoi gave lower returns per rai as compared to sweet basil but they can be planted 6 times or more in one year, therefore, total net income from these crops tend to be the highest compared with green shallot and sweet basil which can be planted only one and two cycles per year. Fresh vegetable of all types are traded through middleman who determined price and vegetable quantity each day. Fresh vegetable production of farmers in studied areas have become main cash income source of farmers as shown in high percentage of income 30%-80% of total farm income, household. All of these crops were sold to regular traders who determined quantity and price of the harvest. Farmer could obtain sufficient cash earning from vegetable to cover family expenses. Major problems are presently related to insect and crop disease due to mono cropping system of vegetable. As further expansion of vegetable production for market is anticipated, it is recommended that there should be an extension services to enhance farmers and traders and technician communication in order to solve technical problem of crop pest and market fluctuation in order to response to market and maintain reasonable incentive to growers in the long run.

บทนำ

พืชผักเป็นสินค้าเกษตรที่คนนิยมบริโภค เพราะมีราคาถูกกว่าเนื้อสัตว์ แต่ให้คุณค่าทางโภชนาการสูงและถือเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ปัจจุบันประเทศไทยมีพืชผักที่ปลูกมากมายเพื่อใช้ประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมเกษตร ตอบสนองตลาดภายในประเทศและการส่งออก พืชผักจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยและสามารถผลิตได้ตลอดทั้งปีและทั้งประเทศ พืชผักเป็นสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสูง (สมภพ จิตะวัตน์, 2537) ในปี 2550 ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกพืชผัก 1.2 ล้านไร่ ร้อยละ 20 ปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูก 228,186 ไร่ นครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีการปลูกผักแพร่หลาย ในปี 2552 มีพื้นที่เพาะปลูกพืชผักรวม 40,306 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 17 ของพื้นที่ในภูมิภาค (ศูนย์สารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร, 2553) เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่เขตชลประทานกว่า 734,786 ไร่ เหมาะแก่การปลูกผัก อีกทั้งยังมีตลาดกลางพืชผักที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคและเป็นชุมทางการขนส่งสินค้าเกษตรรวมทั้งผักของภูมิภาคสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ ของประเทศสามารถเชื่อมโยงกับตลาดผักอื่นๆ (พัชรินทร์ สีนันทวงศ์, 2546) ประกอบกับจังหวัดนครราชสีมา มีการกระจายตัวของประชากร

อย่างค่อนเนื่องจึงมีความต้องการบริโภคผักมากขึ้นทำให้มีช่องทางในการจำหน่าย เกิดการพัฒนาศักยภาพในด้านการผลิตและการตลาดผัก อย่างไรก็ตามแม้ว่าเกษตรกรในเขตจังหวัดนครราชสีมาจะประกอบอาชีพปลูกผักมาช้านานแต่ยังเกิดปัญหาด้านการผลิต ความผันผวนของราคา และเกษตรกรยังขาดการรับรู้ข่าวสารจากผู้บริโภคมาอย่างผู้ผลิต จึงทำให้ยังเกิดปัญหาแก่เกษตรกรในปัจจุบันทั้งด้านการผลิตและการตลาด ดังนั้นผู้ทำการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระบบการผลิตและการตลาดของการผลิตผักเพื่อการค้าเพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะทำการเพิ่มศักยภาพทางการผลิตและการตลาดผักสดเพื่อการค้า และสามารถสร้างความยั่งยืนในการผลิต อีกทั้งเพื่อเป็นคู่ทางของข้อมูลในการส่งเสริมการผลิตผักสดเพื่อการค้าในเขตเมืองอื่นต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการผลิตผักสดเพื่อการค้าในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยเลือกพื้นที่ศึกษาที่มีสัดส่วนพื้นที่ปลูกผักสูงสุด 3 อันดับแรกในเขตอำเภอเมือง จำแนกตามผักสำคัญที่ปลูก 3 ได้แก่ (1) คะน้ากวางตุ้ง ปลูกในพื้นที่ตำบลในเมือง (2) หอมแบ่ง ปลูกในพื้นที่ตำบลพุดซา (3) โหระพา ปลูกใน

พื้นที่ตำบล พลกลัง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีความชำนาญในการผลิตผักแต่ละชนิดในลักษณะกรณีศึกษาของเกษตรกร 6 ราย แบ่งเป็นกลุ่มตามชนิดผักที่ปลูก กลุ่มละ 2 ราย และสัมภาษณ์พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อผักทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 3 ราย วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษาเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาและวิจารณ์

การศึกษาการจัดการด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกผักเชิงการค้า ได้ข้อสรุปในเชิงเปรียบเทียบระหว่างผู้ปลูกผัก 3 กลุ่ม คือ คะน้า กวางตุ้ง หอมแบ่ง และโหระพา ดังนี้

การจัดการการผลิตเกษตรกรผู้ปลูกผักเพื่อการค้าทั้ง 3 กลุ่ม ถือครองที่ดินซึ่งเป็นของตนเองและเช่าที่ดินจากผู้อื่น ใช้พื้นที่จำนวน 2 งาน ถึง 3 ไร่ต่อครัวเรือน เพื่อการค้ามาแล้วเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป ลักษณะการปลูกคะน้ากวางตุ้ง และโหระพาจะปลูกตลอดทั้งปี เกษตรกรทำเป็นอาชีพหลักมีการปลูกแบบยกร่องถาวร โดยการปลูกคะน้าและกวางตุ้ง เป็นการปลูกแบบพืชเชิงเดี่ยวบนพื้นที่ใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาด้านแมลงศัตรูพืชเข้าทำลาย จึงใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชร่องสูง เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ในระยะสั้น สามารถเก็บผลผลิตได้ในปริมาณมากเสร็จในคราวเดียว ซึ่งต่างจากการปลูกโหระพาที่มีการปลูกพืชอื่นผสมผสาน เช่น ผักชี ผักชีลาว สะระแหน่ เป็นต้น ประกอบกับโหระพาเป็นพืชที่มีกลิ่นฉุนจึงไม่ค่อยมีปัญหาด้านโรคและแมลง การปลูกโหระพาเป็นพืชดั้งเดิมแต่นำมาปลูกเชิงการค้าได้ไม่นาน พบว่า ปลูกครั้งเดียวเก็บได้หลายรอบตลอดปี ใช้สารเคมีค่อนข้างน้อย และไม่ต้องเตรียมดินปลูกใหม่ แต่เกษตรกรต้องใช้แรงงานเก็บเกี่ยวเอง ส่วนหอมแบ่งปลูกแบบไม่ยกร่องเนื่องจากปลูกในพื้นที่นาหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวและทำเป็นอาชีพเสริม การปลูกหอมแบ่งช่วยเพิ่มความสมบูรณ์ในดิน เกษตรกรชักชวนกันในหมู่บ้านให้ปลูกตามกันมาทำให้มีผลผลิตเพียงพอแก่การค้า ในการปลูกผักทั้ง 3 กลุ่ม

ใช้น้ำชลประทานจากเขื่อนลำตะคองในเขตจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีปริมาณน้ำพอเพียงต่อการปลูกผักตลอดปี เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลักร่วมกับใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยอินทรีย์เสริมในการช่วยปรับปรุงบำรุงดิน (Table 1)

ในการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกผัก 3 กลุ่ม พบว่า ผักทั้ง 3 กลุ่มมีต้นทุนในการปลูกผักผันแปรไปตามปริมาณการผลิตและความเอาใจใส่ในการดูแลรักษา เช่น การใส่ปุ๋ย การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดโรคแมลง ซึ่งกว่าร้อยละ 80 ของต้นทุนทั้งหมดเป็นค่าแรงงานและค่าวัสดุการเกษตร นอกเหนือจากนั้นเกิดจากต้นทุนที่ซึ่งประกอบด้วยค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร ค่าเช่าที่ดิน และดอกเบี้ยสำหรับการปลูกคะน้า พบว่า มีต้นทุนค่าจ้างแรงงานเท่ากับ 3,600 บาทต่อไร่ ซึ่งใกล้เคียงกับค่าวัสดุการเกษตร เท่ากับ 4,645 บาทต่อไร่ ส่วนการปลูกกวางตุ้งมีต้นทุนต่ำที่สุด โดยมีต้นทุนผันแปรเท่ากับ 5,871.67 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 86.28 ของต้นทุนทั้งหมด แม้ผักกวางตุ้งจะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าปลูกผักชนิดอื่นแต่ผักกวางตุ้งก็มีราคาขายผลผลิตที่ต่ำที่สุดเพียง 4 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับหอมแบ่งมีสัดส่วนของต้นทุนผันแปรสูงที่สุด เท่ากับ ร้อยละ 95.82 ของต้นทุนทั้งหมด เนื่องจากเกษตรกรใช้พื้นที่หลังนา จึงไม่ต้องเสียค่าเช่าที่ดิน ต้นทุนส่วนใหญ่เกิดจากค่าวัสดุการเกษตร โดยเฉพาะค่าเมล็ดพันธุ์ เท่ากับ 5,153 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 63.35 ของต้นทุนทั้งหมด ที่เหลือคือค่าจ้างแรงงาน เท่ากับ 2,600 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.96 ของต้นทุนทั้งหมด สำหรับโหระพามีต้นทุนในการผลิตสูงที่สุด เนื่องจากมีระยะเวลาในการผลิตถึง 180 วันต่อรอบการปลูก ซึ่งนานกว่าผักชนิดอื่น โดยมีสัดส่วนของค่าจ้างแรงงานสูงถึง ร้อยละ 78.19 ของต้นทุนทั้งหมด เนื่องจากเกษตรกรต้องเสียค่าเก็บเกี่ยวผลผลิตเอง สัดส่วนค่าวัสดุการเกษตรต่ำกว่าการปลูกผักชนิดอื่นซึ่งเท่ากับ ร้อยละ 13.88 ของต้นทุนทั้งหมด เพราะเกษตรกรสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์เองได้

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนรายได้จากการผลิตผักเพื่อการค้าต่อรายได้รวมของเกษตรกร พบว่า การปลูกผักมีความสำคัญต่อเกษตรกรอย่างมาก เกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกผักตั้งแต่ 1.5 ถึง 3 ไร่ โดยเกษตรกรมีการพึ่งพารายได้จากการปลูกผักคะน้ากวางตุ้งถึงร้อยละ 85.85 ของรายได้ทั้งหมด สำหรับการปลูกหอมแบ่ง แม้จะปลูกเป็นอาชีพเสริมแต่เกษตรกรก็มีรายได้จากผักในสัดส่วนร้อยละ 26.50 ของรายได้ทั้งหมด นอกจากนี้ การปลูกหอมแบ่งยังช่วยลดต้นทุนปุ๋ยเคมีที่ใช้ในนา ซึ่งเป็นประโยชน์โดยทางอ้อมแต่ไม่ได้นำมาพิจารณาในที่นี้ ส่วนการปลูกโหระพาเกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ทำให้มีรายได้จากการขายผักเท่ากับ 75,600 บาทต่อปี ซึ่งต่ำกว่าคะน้ากวางตุ้งเพราะจำนวนรอบการเก็บเกี่ยวเพียง 2 ครั้งและยังขายได้ในปริมาณน้อยกว่า ผักคะน้ากวางตุ้งตามความต้องการของพ่อค้าที่มารับซื้อ (Table 2)

ในการศึกษาการจัดการด้านการตลาด พบว่า พ่อค้าผู้มารับซื้อผักทั้ง 3 กลุ่ม เป็นพ่อค้าประจำ โดยคะน้ากวางตุ้งพ่อค้าจะมารับซื้อผลผลิตที่สวนจากเกษตรกรตามคิวที่กำหนดไว้แล้วนำไปส่งให้กับพ่อค้าในตลาดค้าส่งผักภายในจังหวัด โดยพ่อค้าผู้มารับซื้อเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการเก็บเกี่ยว การล้าง และการบรรจุให้กับเกษตรกร ซึ่งคิดเป็นค่าใช้จ่ายเท่ากับ 0.6 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนหอมแบ่งพ่อค้าจะมารับซื้อผลผลิตที่สวนในคราวเดียวแล้วนำไปส่งให้กับพ่อค้าในตลาดค้าเช่นเดียวกับคะน้ากวางตุ้ง พ่อค้ารับซื้อเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการเก็บเกี่ยว การล้างและการบรรจุ โดยมีค่าใช้จ่ายเท่ากับ 3 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนโหระพาพ่อค้าจะมารับซื้อที่สวนเกือบทุกวัน แต่ซื้อในปริมาณน้อยกว่าผักกลุ่มอื่น โดยพ่อค้าที่มารับซื้อจะนำไปส่งให้กับพ่อค้าปลีกในตลาดทั่วไป เกษตรกรเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายด้านการเก็บเกี่ยว และค่าบรรจุเอง เพราะต้องใช้ความชำนาญในการตัดผักเพื่อให้สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้อีกในรุ่นต่อไป โดยมีค่าใช้จ่ายเท่ากับ 3 บาทต่อกิโลกรัม ลักษณะการบรรจุผักสำหรับคะน้ากวางตุ้งบรรจุถุง ถุงละ 5

กิโลกรัม โหระพามีลักษณะคล้ายกันบรรจุถุง ถุงละ 5 กิโลกรัม แต่จะทำการมัดกำขนาดเล็กเพื่อให้พ่อค้าปลีกวางขายได้ทันทีก่อนบรรจุถุง ส่วนหอมแบ่งจะแบ่งมัดละ 1 กิโลกรัม ไม่มีการบรรจุถุง ระยะเวลาในการขายผลผลิตสำหรับคะน้ากวางตุ้ง และโหระพขายได้ตลอดปี โดยคะน้าขายได้ 6 ครั้งต่อปี กวางตุ้งขายได้ 10 ครั้งต่อปี โหระพาจะเก็บเกี่ยวขายได้ตลอดหลังจากที่ต้นมีความสมบูรณ์เนื่องจากสามารถบำรุงดินให้แตกกิ่งใหม่และตัดขายในรุ่นต่อไป หอมแบ่งขายได้ 1 ครั้งต่อปี ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี ด้านการรับข้อมูลข่าวสารแหล่งจำหน่ายและประมาณความต้องการของตลาดเกษตรกรจะทราบข้อมูลก่อนการปลูกจากพ่อค้าที่มารับซื้อประจำ ส่วนข้อมูลด้านราคาขายผลผลิตจะทราบจากพ่อค้าและจากเพื่อนบ้านซึ่งบอกต่อกันทำให้เกษตรกรสามารถทราบแนวโน้มของราคาผลผลิตที่จะขายได้แต่เกษตรกรไม่สามารถต่อรองราคาได้เนื่องจากราคาค้นกับพ่อค้าที่มารับซื้อประจำซึ่งนอกจากเกษตรกรจะไม่มีส่วนร่วมกับการตลาดแล้วเกษตรกรยังต้องรอพ่อค้าประจำมาเก็บเกี่ยว (Table 3)

สรุปและข้อเสนอแนะ

เกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีรายได้หลักมาจากการปลูกผักที่สามารถผลิตได้หลายรอบในแต่ละปีสร้างรายได้ให้เกษตรกรกว่าร้อยละ 30-80 ของรายได้รวมของครัวเรือนและมีรายได้สุทธิในระดับเพียงพอกับรายจ่ายครัวเรือน โดยเฉพาะจากการปลูกผักคะน้ากวางตุ้ง อย่างไรก็ตามเกษตรกรมีต้นทุนทางสารเคมีสูงเนื่องจากเกิดปัญหาด้านโรคและแมลงศัตรูพืชเข้าทำลายเนื่องจากปลูกบนพื้นที่ใหญ่ซึ่งปลูกลักษณะเป็นพีชเชิงเดี่ยว ส่วนหอมแบ่งเป็นพีชหลังนา จึงมีปัญหาการผลิตไม่มาก สำหรับโหระพาเป็นพืชที่ใช้สารเคมีในปริมาณน้อยเนื่องจากเป็นผักชนิดมีกลิ่นฉุนและมีการปลูกผักแบบผสมผสานกันหลายชนิดแต่มีปัญหาด้านการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ในบางปี เกษตรกร

ต้องเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองซึ่งเชื่อว่าพันธุ์พื้นบ้านดีกว่า ผลผลิตที่ได้จะมีกลิ่นฉุนซึ่งเหมาะกับความต้องการของตลาด

ด้านการตลาดผักมีลักษณะผูกขาดขายให้พ่อค้าที่มารับซื้อประจำซึ่งจะเป็นผู้กำหนดราคาซื้อให้เกษตรกร สำหรับผู้ปลูกผักคะน้ากางดุ้งเกษตรกรประสบปัญหา คือ ต้องมีการรอคิวตัดบางครั้งทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาดช้าไปซึ่งมีผลต่อราคาที่ได้รับ ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกหอมแบ่งประสบปัญหาด้านราคาผลผลิตตกต่ำเนื่องจากทำการผลิตพร้อมกันทุกปี หลังจากการทำนาทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาดมากในเวลาเดียวกัน เกษตรกรผู้ปลูกโหระพาประสบปัญหา คือ ขายได้ในปริมาณน้อยตามความต้องการที่มีจำกัดถ้าผลิตมากเกินไปจะทำให้ราคาตกต่ำเกษตรกรจึงต้องนำพืชอื่นมาผสมผสานในการปลูกซึ่งเป็นผลดีในการผลิตคือไม่เกิดโรคและแมลงเข้าทำลายมากเหมือนกับคะน้ากางดุ้ง

จากการศึกษาการปลูกผักใน 3 พื้นที่ ทำให้ทราบว่าเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมามีการปลูกผักหลากหลายชนิด และเป็นรายได้เงินสดหลักครัวเรือน แม้การตลาดขายผักจะขึ้นกับพ่อค้าผู้รับซื้อประจำและยังมีปัญหาด้านการผลิต เช่น แมลงศัตรูพืชแต่เกษตรกรก็ยังคงยึดการปลูกผักเป็นอาชีพต่อไป เพื่อสร้าง

แรงจูงใจแก่เกษตรกรและยกระดับการผลิตและการตลาดจึงควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร พ่อค้าและนักวิชาการ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเทคนิคการผลิตและเพื่อให้เกษตรกรทราบถึงแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคและสภาพตลาดในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- พัชรินทร์ สีหนันทวงศ์. 2546. พฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศูนย์สารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร. 2553. จังหวัดนครราชสีมา ปี 2553. ค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2553. จาก www.agriinfo.doae.go.th/year53/province/nov53/nearest/korat.pdf
- สมภพ ฐิตะวสันต์. 2537. หลักการผลิตผัก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไร่เขียว.

Table 1 Cost and return of vegetables production for each planting cycle

Unit : Baht/rai

Cost and return	Vegetable of kind							
	Kale		Pakchoi		Green shallot		Sweet basil	
	Amount	%	Amount	%	Amount	%	Amount	%
Crop duration	60 days		35 days		90 days		180 days	
							17,650.0	
Total cost	9,336.67	100.00	6,805.00	100.00	8,134.67	100.00	0	100.00
							16,250.0	
Variable cost	8,286.67	88.75	5,871.67	86.28	7,794.67	95.82	0	92.07
1. Labor (plant 2 crop care)	3,600.00	38.56	3,200.00	47.02	2,600.00	31.96	3,000.00	17.00
Labor (harvest)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	10,800.0	61.19
							0	
2. Material	4,645.00	49.75	2,630.00	38.65	5,153.00	63.35	2,450.00	13.88
3. Other	41.67	0.45	41.67	0.61	41.67	0.51	0.00	0.00
Fixed cost	1,050.00	11.25	933.33	13.72	340.00	4.18	1,400.00	7.93
1. Depreciation	583.33	6.25	583.33	8.57	340.00	4.18	400.00	2.27
2. Rent and interest	466.67	5.00	350.00	5.14	0.00	0.00	1,000.00	5.67
							15,000.0	
							13,340.0	
							25,200.0	
Total return	0		9,200.00		0		0	
1. Number of production, cycles/year	6.00		10.00		1.00		2.00	
2. Product quantity, kg/rai/crop	3,000.00		2,300.00		1,334.00		3,600.00	
3. Net sale price, (Baht/kg	5.00		4.00		10.00		7.00	
Net profit	5,663.33		2,395.00		5,205.33		7,550.00	

Table 2 Proportion of income derived from vegetables production

Income/Expenses	Vegetables of kind		
	Kale/Pakchoi	Green shallot	Sweet basil
Cultivated area, rai	2	3	1
Number of crop cycle	6-10	1	2
Total Income, Baht/year	212,000.00	151,020.00	105,600.00
1. Income from vegetables sale	182,000.00	40,020.00	75,600.00
2. Income from other agriculture	0.00	15,000.00	30,000.00
3. Income from non-agriculture	30,000.00	96,000.00	0.00
Proportion of vegetable income to total income, %	85.85	26.50	71.59
Total expenses, Baht/year	196,070.02	143,004.01	100,950.00
1. Expenses from vegetables sale	124,070.02	24,404.01	52,950.00
2. Expenses from other agriculture	0.00	10,600.00	18,000.00
3. Household expenses	72,000.00	108,000.00	30,000.00
Net Income, Baht/year	15,929.98	8,015.99	4,650.00

Table 3 Marketing costs of fresh vegetable

Vegetables of kind	Kale	Pakchoi	Green shallot	Sweet basil
				Farmer
Harvesting responsibility		Wholesale harvests		harvests
Period of sale	all year	all year	March - April	all year
Production cost (Baht/kilogram) (A)	3.11	2.96	6.10	4.90
Sale Price (Baht/kilogram)				
1. Farm sale price	5.00	4.00	10.00	10.00
2. Harvest cost of grower	0.00	0.00	0.00	3.00
3. Harvest cost of wholesale	0.60	0.60	3.00	0.00
4. Net from gate price (B)	5.00	4.00	10.00	7.00
5. Cost of traders	5.60	4.60	13.00	13.00
Net farm profit (Baht/kilogram) (B) – (A)	1.89	1.04	3.90	2.10
Marketing problems	Have to wait for traders orders before harvest		price drop during March- April	small selling volume